

RETRAT DE FAMÍLIA: ELS SECRETS DELS GÒNIMA

Rosa Creixell i Teresa-M. Sala
Universitat de Barcelona

La comunicació que presentem té com a objectiu principal reconstruir la genealogia i la història familiar dels Gònima. Erasme de Gònima i Passarell (1746-1821) va arribar a Barcelona, procedent de Moià, i es convertí en un dels fabricants d'indianes més rellevants i actius de finals del set-cents. Aquesta activitat es fonamentava en la consolidació i expansió d'una indústria i una riquesa acumulada que li permeté, entre d'altres coses, l'adquisició del títol nobiliari. Això va comportar la crítica envejosa de l'aristocràcia de sang, representada pel baró de Maldà, que féu palès el seu sentiment al *Calaix de Sastre*. El relleu generacional fou pres pel seu nét, Erasme de Janer i de Gònima (1791-1862), ja que l'única filla del fundador va morir molt jove. El segon Erasme va consolidar el patrimoni familiar, exercí el paper d'hisendat i abandonà de forma progressiva l'activitat fabril. Al voltant d'aquestes dues figures, avi i nét, es conforma una determinada imatge d'una part de la ciutat, estretament vinculada a la casa principal, 'Ca l'Erasme', al carrer del Carme 106, així com a la fàbrica del Pedró i les altres propietats al Raval i a Santa Anna.

En el nostre estudi interessa retratar el tipus de vida privada de la família Gònima. En primer lloc, procedirem a l'anàlisi del seu habitatge, a partir de les reformes i ampliacions successives, tant dels exteriors com dels interiors (distribucions, decoracions, restauracions i incorporacions de millores tècniques). Per tal d'obtenir una panoràmica el més completa possible ens fixarem, en segon lloc, en els aspectes relacionats amb l'entorn material: els productes de consum (mobles, joies, argenteria, etc.), l'adequació a les modes imperants com a indicador de representació, els rituals socials, etc. En tercer lloc, farem un esment especial a algunes de les lectures ressaltades en el fons documental consultat, ja que això ens permetrà de resseguir millor el pensament i els gustos vuitcentistes. També tindrem en consideració la casa-torre a Sant Feliu del Llobregat, la residència de descans a la ruralia qualificada com 'el Versalles de don Erasme' i representativa d'un costum estès ja entre les famílies benestants del set-cents, que evolucionà cap al fenomen de l'estiueig.

El registre intimista de les activitats dels diferents membres de la família es completa amb l'extensa font documental de l'epistolari, que ens permet establir relacions de parentiu i vincles sentimentals expressats. La recopilació de records i vivències ens desvetllen alguns dels secrets dels Gònima. Pel que fa a l'esfera pública, no podem deixar de banda les rellevants participacions dels Gònima a la vida ciutadana: el Teatre Principal i la Universitat van ser institucions estretament vinculades a Erasme de Janer i de Gònima. També cal destacar la seva activitat mercantil i política, inserida en el món bancari, les participacions en la construcció del ferrocarril o la seva tasca com a diputat a les Corts, entre d'altres. En definitiva, endinsar-se en la història i la memòria familiar ens possibilita analitzar les formes de vida domèstica imperants en una de les 'bones famílies barcelonines' del període romàntic.